

Villongások a betegszobában

Kezdődött azzal, hogy Purgacsicson, amikor az orvostól hazajött, s ott állt előtte a kietlenül csendes délután, a szomorú, korai sötétedéssel, a betegszoba egyszemélyes magányával, a fűtőtestben a feszültségváltozásokat követő kattogásokkal, borongós hangulat uralkodott el, és elhatározta, hogy ír egy novellát. Úgy érezte, most ihletett állapotba került. Bebújt az ágyba, lábát felhúzta, egy irkát a térdére fektetett, és este hétig írt.

„Anyám, hetijegyem van” — így kezdődött „egy szegény-sorsú-anyának-szóló-levél” formájában a dolgozat, s benne a nép egy egyszerű gyermeke beszámolt szegény jó édesanyjának a bűnös nagyvárosban szerzett élményeiről. Hét órakor, körülbelül az elképzelt terjedelem feléig jutva megunt, elfáradt a térde s a csuklója, s azzal az érzéssel hagyta abba, hogy írni nem jó, értelmetlen és hiábavaló. „Csak az ihlet ér valamit, de az meg nagyon rövid”. Ezzel elaludt.

Aztán kopogásra ébredt.

— Beteg vagy, Purgacsics elvtárs?

— Beteg vagyok — mondta Purgacsics kelleetlenül.

Róbert beljebb lépett, megállt Purgacsics ágya előtt. Maga sem tudta pontosan, miért látogatta meg osztálytársát. Nyomozott is, meg szaglászott is, de leginkább szövetségést keresett: az osztály még nem tudta, mi történt Zomborival. A feljelentést ugyan nem ő fogalmazta meg, hanem Bauer, a rendkívül tehetségtelen, törtető, aljas akarnok, rendkívüli hallgató, akit nem vettek fel rendes hallgatónak, de megengedték neki, hogy az órákon részt vegyen, s aki éppen ezért minden alkalmat megragadott az érdemszerzésre, a rendes hallgatóvá való előlépés érdekében, s aki állítólag elcsípett, meghallott néhány reakciós, fasiszta ízű, antiszemita kijelentést a színészettanárnak a szájából. Róbert nem hallotta ezeket a kijelentéseket, de azt vallotta a kihallgatáson az igazgatósági irodában, hogy igen, pontosan hallotta. Nem gondolta végig: arra azért nem számított, hogy a tanárt ki is rúgják. Ehhez ő túlságosan nyúlászivű volt, s most mardosta a lelkifurdalás. Valamiképp beszélni szeretett volna róla. De hát hogyan, kinek? Talán Purgacsicsnak kitálalhat. Felmelegedik majd vele, s Purgacsics megveregeti a vállát: jól tetted, gratulálok.

Purgacsicsot azonban bosszantotta a látogatás. Dühös volt a Róbert sunyin hunyorgó képeről azonnal leolvasható szaglászási szándék miatt, a részvétből pedig nem kért, s egyáltalán csupa kérdőjel volt az egész: miért jött ide, mit akar? Mi van a háttérben?

- Mi a bajod, Purgacsics elvtárs?
- Náthás vagyok.
- Az ragályos, Purgacsics elvtárs?
- Ragályos.

A további édes csevegés is ugyanígy folyt. Róbert még mindig ott téblábolva az ágy előtt, végigérdeklődte a Purgacsics lázáról, az orvos véleményéről, a gyógyszerekről és a gyógyulás kilátásairól végigérdeklődhetők, aztán még mindig az ágy előtt toporogva, esetlenkedve, rátért az odabent, a főiskolán történetekre. Elmagyarázta, hogy ő úgy látja, lassan két részre szakad az osztály, a dramaturg I: urbánusokra és népiesekre. Purgacsics ekkor közbevettette, hogy az urbánusokat ki kell irtani.

— A népies, narodnyik ideológia legalább olyan káros, Purgacsics elvtárs!
 — Mégiscsak más a nép, és más a polgári burzsoázia — mondta erre indignálódva Purgacsics. Róbert azonnal észrevette a tautológiát, és egy pillanatilag sem késlekedett a kioktatással.

— Polgári burzsoázia? Olyan nincs. Burzsoá, az azt jelenti: polgár.

— Ne mondd, tényleg? — S Purgacsics elvörösödve, megszegyenülve azonnal támadásba lendült. — Ezt csinálják odabent a többiek is folyton. Szavába vágnak az embernek, meg sem akarják érteni mit mond, csak dobálóznak a nagy szavakkal meg a nagy műveltséggel, amit a papájuk pénzén szereztek a gyerekaszobában vagy a nevelőnő mellett.

— Nekem nem volt gyerekaszobám — mondta Róbert a lehető legáttetszőbb szerénységgel.

— Tudom. De te is felvetted a modorukat. Rendet kell csinálni! — szögezte le Purgacsics. — Mert ha csak azt nézzük, hogy most, az első pillanatban hány idegen író nevét tudja valaki, akkor mi, népi származásúak, menthetetlenül kibukunk.

— Tanulópárokat kell szervezni.

— Igen. Az egyik tag hozza a városi műveltséget, a másik a népit. Mert az is van. Én ismerem az életet, ez legalább annyit ér, mint hogy egyesek olvasták Pristley darabjait, nem?

— De igen, Purgacsics elvtárs.

— Kaszáltál te már életedben?

— Nem.

— Aszuttoltál?

— Azt sem.

— Pedig az könnyű.

— Mi az?

— Nézz utána. Legalább azt tanuljátok meg, milyen munkákat végez a dolgozó nép, legalább a nevüket. Hajnali négykor kelni, petrencét hordani, kazlat rakni, kapálni, kaszálni, aratni.

— Az iparról megfeledkezel, a munkásosztályról?

— Nem, komám. Én azt is csináltam. Csontig kopott a kezem a téglagyárban. Vasútnál is dolgoztam, krampácsoltam.

Purgacsics tűzbe jött. Haragját már elfelejtette, illetve kiterjesztette az egész osztályra, s ebben a tág körben szinte elveszett a csak Róbertre irányuló része. Behúzódott a falhoz, és felkönyökölt a párnán, az állával intett Róbertnek, hogy leülhet az ágy szélére. Máshová nem is ülhetett volna, mert a szoba egyetlen székén Purgacsics ruhája és kihűlt teája meg orvosságai voltak, így aztán Róbert elfogadta a társalgáshoz illően meglehetősen közönséges invitá-

lást, és leült félüleppel az ágy végébe a vasra, féloldalvást Purgacsics felé tekeredve.

— Talán legyünk mi ketten egy tanulópárban, jó, Purgacsics elvtárs... — mondta kissé bizonytalanul. Purgacsics elgondolkozott egy pillanatig.

— Nem jó — mondta aztán komolykodva, és nyomban meg is indokolta, miért nem tartaná helyesnek kettőjük tanulópárba szerveződését.

— Nézd, mi mind a ketten ismerjük az életet, egyikőnk sem szobagyerek, és eszmeileg-politikailag is mind a ketten fejlettek vagyunk. Olyan párokat kell összehozni, amelyekben az egyik ember eszmeileg szilárd, népi vagy munkásszármazású, a másik pedig művelt, festőpalánta vagy doktorgyerek.

— Így nem tudjuk összepárosítani az osztályt.

— Miért?

— Mert nincs elég ilyen polgári csökevényes elvtárs.

— Hogyhogy nincs?

— Legalábbis olyan, aki beismeri.

— Fűtyülünk rá. Nem ők fogják megszabni, hogy kicsodák. Rá van írva a pofájukra. Be fogjuk osztani őket. Szerintem, egyébként éppen fordítva: megbízható, hű elvtársból van kevés.

— Az biztos — hagyta rá Róbert. aztán folytatta:

— És különben is, például Lovas polgári ugyan, de egyáltalán nem művelt.

— Ó, hát az egy nagy bamba állat. Azt úgy kivágják innen a diszkoszával együtt, mint a huszonegyet.

— Miklyát is, azt hiszem — vélte Róbert.

— Hát, azt talán még egy évig tartják. Annak legalább van valóságérzéke.

Ezek voltak a szobatársaik. Ezekből szerettek volna legelőbb megszabadulni.

— De nem tud semmit! — maradt Róbert meg még Miklyánál, akivel már sokszor meggyűlt a baja.

— Nem vágják ki.

— Azt tudod, hogy az apja nagykereskedő volt?

— Nem, csak kiskereskedő — helyesbített Purgacsics.

— Az is elég borzalmas.

— Hajaj. De azért úgy látom, igyekeznek kilábalni a családjá kiskapitalista világából.

— Sajnos, csak narodnyik irányba.

— Az is valami.

— Ártalmas ideológia! — szögezte le Róbert.

Ezután felosztották az egész osztályt elvtársakra és burzsoápalántákra, és Róbert javaslatára népi származású megbízható, de a narodnyik ideológia által megfertőzött, s ezért ugyancsak átnevelendő tagokra, s megállapodtak abban, hogy az igazi pártosságot, az igazi elv- és osztályhúiséget csak ketten képviselik az osztályban. Purgacsics ígéretet is tett, hogy félévkor, ha a tanulmányi eredménye megfelelő lesz, javasolni fogja Róbertet tagjelöltnek a Magyar Dolgozók Pártjába.

— Valószínűleg jeles leszek — mondta erre Róbert.

— Én meg kitűnő — mondta Purgacsics, de valahogy nem nagyon hitt benne. Most megint nagyon gyűlölte Róbertet, s mérhetetlenül sértette az önérzetét, hogy neki éppen vele kell mégis szövetségre lépnie, sőt, neki kell még bizonyos mértékig törleszkednie is Róberthez. „Ügyes, nagyon ügyes” — gon-

kaparintotta a kezébe a reggeli Szabad Nép-félórák vezetését, s hogy az osztotta. Aztán azt, hogy „fürge”. Átvillant az agyán, hogy milyen védhetetlenül tálygyűléseken, a DISZ-gyűléseken is milyen eleven és hangadó. „Minden előbb jut eszébe” — gondolta. Aztán hirtelen, önmagának is váratlanul rájött, hogyan szerelhetné le egy csapásra Róbertet is, meg a többi fürge észjárását is.

— Viszont a jelentkezést, azt el kell törölni.

— Milyen jelentkezést? — csodálkozott Róbert.

— Öregem, ezt a dedós módszert, ami itt folyik, amit a régi, feudális, egyházi iskolából vettek át, és nem tudom miért tűrik még ma is — és mutatta, szabad kezének két ujját szabályosan, hiszekegyesen feltartva a jelentkezés ősi mozdulatát. — Ezt, ezt a hengegő, öntömjenező, és állandó versenylázt okozó jelentkezősdit, ezt öregem, el kell törölni!

Valakit sejtvegve utánózni kezdett.

— Na, ki tudja, na, ki olvasta, na, ki látta, na ki? Én láttam, én olvastam, én tudom, én, én, én, tanító néni... És mind tudja, mind látta. De nevelt volna úttörőket Zalaegerszezen, akkor bezzeg nem látta volna; hordta volna a nyerstéglát a kemencéhez az egerszegi téglagyárba egész nyáron, akkor bezzeg nem böködné a levegőt hengegve. A fene a fajtáját!

Megállt, komolyan ránézett Róbertre. Megint csak csodálkozott magán, hogy ilyen „zseniális” érvek jutnak eszébe.

— Ez, öregem, tudod mi? Ez a kapitalista szabadverseny továbbélése a népi demokrácia főiskoláján.

Róbert felkapta a fejét. Ez a szó meglepte.

— Szabadverseny? Azt mondod?

— Nincs szabadverseny. El van törölve. Megdöntöttük a tőkét.

— Hasonlatnak nem rossz, de csak hasonlat — mondta aztán Róbert, hogy csökkentse a mondás értékét. — Minden hasonlat sántít azonban — tette hozzá.

Purgacsics nem vette tudomásul ezt a megjegyzést. Megint hangot váltott, kijelentette:

— A tanár adja elő, amit akar, ne kérdezzen feleslegesen, ne adjon alkalmat a polgári elemeknek a bravúroskodásra.

Róbert elámult. Nem várt Purgacsicstól ilyen eredeti okfejtést. Helyeselni azonban csak módjával helyeselt neki, csak éppen annyira, hogy ne tűnjék fel ellenkezésnek se, melléállásnak se. Ő is a sokat jelentkezők közé tartozott, igaz, sokszor butaságokat mondott, mert neki aztán valóban nem volt még szakértetségije sem, s szorgalmas önképzéssel szerzett műveltsége a dolog természeténél fogva és hányatott életéből következően is nagyon felszínes, ideoda kapkodó és sok pontatlansággal terhes volt.

— Elgondolkoztató, amit beszélsz, Purgacsics elvtárs — mondta, s egyben el is döntötte: semmiképpen sem hagyja ezt a számára mégiscsak hátrányos tervet megvalósulni.

Közben besötétedett. A betegszoba ablaka a szomszédos villa udvarára, kertjére nézett, s onnan semmiféle fényforrás nem sugárzott, csak az utcán égő gázlámpáknak a bokrokról, földről, csupasz, vizes ágakról visszaverődő nagyon halvány fénye sejtetett valami derengést. Odakint a portásfülke előtt felpelzsdült a szokásos esti élet, egyre nagyobb rajokban érkeztek meg a haza-térő fiúk, lányok, a telefon szüntelenül foglalt volt, s a levelüket, postájukat átvevő, szennyesükkal, edényeikkel, az alagsori főzőhelyiségbe, mosókonyhába igyekvő papucsban csoszogó alakok szüntelen nyüzsgése egyre ingerültebbé

tette a sötét szobában kuksoló két dramaturgot. Ők ebből kimaradtak. Nincs hová telefonáljanak, nincsenek ügyeik senkivel, nincs randevújuk, s szoba is alig állnak velük a többiek. Ezek közt az eleven, örökké felcsattanásra és véleménynyilvánításra kész fiúk, lányok közt ők, a dramaturgok ügyefogyott szobatudósnak tekintettek, mi több, annak is érezték magukat — csak persze tudás nélkül.

Róbert, minthogy Purgacsics nem volt hajlandó a villanygyújtásra, sütőgátra fogta. A beszélgetés olyanná vált, mint valami összeesküvés, s az is volt tulajdonképpen: két egymást gyűlölő, botcsinálta összeesküvő titkos szövetkezése mindenki ellen — senki ellen.

— Ma elmaradt a színészmesterség-óra.

— Miért?

— Még nincs új tanár.

— Új tanár? Milyen új tanár?

— A Zomborit kivágták...

Purgacsics levegő után kapkodott.

— Mi? Kivágták? Zomborit?

— Fasiszta volt.

— Mikor?

— Mindig.

— Nem értem.

— Az osztálykiránduláson, Mátraházán az erdőben zsidózott, meg szidta a rendszert és Rákosi elvtársat.

— Ki?

— Zombori. A Bauer hallotta és fel is jelentette.

— Bauer? Az csak rendkívüli hallgató.

— Mindegy, azért hallhatta.

— Neki mondta?

— Azt nem tudom.

— Gyűjtsd fel a villanyt. — Róbert megtette. Purgacsics merőn a szemébe nézett.

Tulajdonképpen azért rémült meg, mert azt hitte, kimaradt valamiből. Hogy lehet egy ilyen fontos dolgot az ő háta mögött elintézni, amikor ő az osztálybizalmi?

— Te, ez nem igaz, öregem — mondta szigorúan.

Róbert elkezdett le s fel járkálni a kis szobában, mert már nagyon zavarta a túlzott közelség. Így Purgacsics nem is nézhetett a szemébe. Ebben a pillanatban világossá vált előtte, hogy egy ártatlan embert tettek tönkre Bauerral.

— Mi nem igaz? — kérdezte vissza már sétálva.

— Semmi sem igaz. Nem volt az a Zombori olyan hülye, hogy éppen Bauer előtt tegyen antiszemita kijelentéseket, még ha gondolta is esetleg.

— Nyugodj meg, hogy azt gondolta. Hunyadi-páncélos volt a háborúban.

— Ki?

— Zombori.

— Egy színész?

— Akkor még nem volt színész.

— És ezt te honnan tudod?

— Kiderült.

— Mikor?

- A tárgyaláson.
- Ott voltál?
- Igen. Engem behívtak.
- Csak téged?
- Igen. Mert én is hallottam valamit fél füllel.
- Hol?
- Az erdőben.
- Mit hallottál?

— Zombori ment Ferenczyvel elől, mögötte Bauer egyedül, és Bauer mögött én. Zombori és Ferenczy állandóan röhögött. Zombori beszélt, Ferenczy pedig állandóan röhögött. Ezt én is hallottam. Aztán Bauer megállt, bevárt engem, és azt mondta: tudod min mulatnak ilyen jól az urak? — Nem — mondtam —, nem tudom. — Rákosi elvtárson. Meg Gerő elvtárson.

- Hogyan? — vetette közbe Purgacsics.
- Azt nem tudom.
- Hallottad?
- Azt nem. Csak Bauer.
- És ő mit hallott. Szó szerint?
- Hogy kalmárok, szatócsok, rőfösök vezetik az országot, de majd megisszák a levét.

Purgacsics egy pillanatig gondolkozott:

- És Ferenczy, akinek mondta, mit vallott? Letagadta?
- Őt nem hívták be a tárgyalásra.
- Hát ez hogy lehet?
- Nem tudom. Csak a Bauert meg engem.
- De hát te nem is hallottad.
- Hallottam, dehogyisnem.
- Mit?
- Amit elmondtam.
- Azt Bauer hallotta. Az imént azt mondtad, nem hallottad!
- Fél füllel. Fél füllel hallottam.
- De hát ott volt Ferenczy — méltatlankodott naiv módra Purgacsics —, aki nem fél füllel hallotta, hiszen neki mondta, állítólag...

— Holló a hollónak nem vájja ki a szemét, Purgacsics elvtárs! El tudod képzelni, hogy Ferenczy nem tagadja le még a csillagos eget is? Először is, neki kellett volna följelenteni, mégpedig azonnal. Csakhogy ezek a reakciós kutyák összetartanak. Jobban, mint mi.

— Akkor most Ferenczyt is ki kell vágni — vágott vissza Purgacsics erre a célzásra.

Róbert megrémült. Erre nem számított.

— Kicsit később — mondta aztán. — Sorjában.

Purgacsics mély hallgatással válaszolt erre. Semmiféle szövetséget nem akart most Róberttel, s ezzel a nyilvánvalóan piszkos üggyel. Egy jó darabig csak háborgott, undorkodott magában, legszívesebben kizavarta volna Róbertet, aztán mégis visszatért az események kivallatására. Mindent tudni akart.

- Tehát Bauer jelentette be? Írásban?
- Igen.
- Hát ez érdekes.

Róbert érezte, hogy nem hagyhatja ennyiben, támadásba lendült.

— Nem hiszem, hogy megérdemelné a részvétedet ez a nyilas Zombori, Purgacsics elvtárs!

— Öregem, nyilasok általában már nem tanítanak a főiskolákon.

— Befurakodnak. Le kell leplezni őket.

Purgacsics erre nem válaszolt. Amit eddig is, szinte azonnal tudott, hogy az egész dologból egy szó sem igaz, mert nem lehet tiszta semmiképp egy Bauer és Róbert által mozgatott akció, az most bizonyossá vált. Ettől fogva Purgacsics már nem kereste Róbert tekintetét, nem fürkészte a „pofáját”, hanem egy nagy sóhajjal kényelmesen hanyatt fordult, két karjából vánkost formált a feje alá, és felbámult a csupasz, fehér mennyezetre.

— Nem szeretem, ha egy tehetségtelen rendkívüli hallgató, aki mindenáron dramaturg akar lenni, éberebb egy egész osztálynál.

— Rendkívüli hallgató nem lehet éber?

— Túl éber.

— Lehet valaki ma túl éber, Purgacsics elvtárs?

— Lehet.

— Azt hiszem, tévedsz. Az éberségnek nincs ma felső határa.

Purgacsics erre megint felpattant, és ki is szaladt belőle a legfájdalmasabb:

— No de kisapám! Én vagyok az osztálybizalmi, én vagyok az egyetlen párttag az egész nyomorult osztályban, és engem meg sem kérdeznak? Éppen akkor intézik, amikor én betegen fekszem? Helyettem senki ne legyen éber!

Róbert ettől nagyon megnyugodott. „Ja, ha csak ez fáj?” Akkor ez mellette van. Csak bántja, hogy nem ő rúgta ki. Félreértette azonban, mert Purgacsics egyáltalán nem akarta kirúgatni Zomborit, ő egészen jól megvolt vele. Zombori néhányszor meg is dicsérte elfogadható színpadi viselkedései miatt, őt csupán az ejtette kétségbe, hogy kimaradt valamiből, hogy egy ilyen fontos döntést nélküle hoztak meg. Tehát mégsem olyan fontos az osztálybizalmi volta? Innen már csak egy lépés, és ki is rostálhatják — ez fáj, ezért látta félelmetesnek a dolgot.

— A kirándulás előtt behívták Bauert a személyzeti osztályra, és megbízták azzal, hogy figyelje Zomborit.

— Ez nem igaz, kisapám!

— Bauer mondta.

— Ki van zárva, öregem. Ezzel a feladattal csak engem bízhattak volna meg az osztályban.

— Nem akartak zavart kelteni, azért bízták meg a rendkívüli hallgatót. Purgacsics csóválta a fejét.

— Nem igaz!

— Becsületszavamra — mondta Róbert.

Ez hatott. Purgacsics most már kutatóan, de beletörődve nézett rá:

— De miért?

— Tudtak róla valamit nyilván. És hogy bűnös, azt az is bizonyítja, Purgacsics elvtárs, hogy nem is védekezett, Purgacsics elvtárs. — Izgalmában, hogy jól haladnak a dolgok, s Purgacsics valamiképp mégiscsak feloldozza, kétszer is beszúrta a mondatába a „Purgacsics elvtárs”-at, ettől aztán az egész végtelenül komikus lett, de egyik sem nevetett most rajta, még csak el sem mosolyodtak. Róbert, most már újra bizalmasan, és újra mint a szövetségeseinek még elmondta, hogy Zombori nem is védekezett ott a tárgyaláson, csak fölényesen mosolyogva hallgatta a vádakát, ő sem kérte Ferenczy kihallgatá-

sát, s végül, állítólag, akkor ő már nem volt bent, csak annyit jegyzett meg az igazgatónőhöz fordulva:

— Jól van, művésző, ezen a szemétdombon maga az úr, de a színházamig ne jusson el ez az ocsmányság, mert akkor visszaütök.

Ekkor már nem sétált le s fel a szobában, mert elfáradt, hanem az ablakpárkánynak támaszkodott háttal, s két karját maga előtt összevonta. Így sokkal biztonságosabb volt az élet: Purgacsics feje mögött és fölött állt most, az pedig csak úgy hátrafelé dobálta fel neki a kérdéseket, s ő nyugodtan ejthette vissza rá, a merev és szigorú arcába a válaszait.

— Ezt ki mondta el neked? — gyanakodott Purgacsics, mert el sem tudta képzelni, hogy földi ember ilyet merjen mondani az iskola mindenható igazgatónőjének.

— Bauer.

— Őt nem küldték ki?

— Őt nem.

— Hogyhogy?

— Nem tudom.

— Hát elég visszataszító dolog ez, öregem, akárhogy van is. — Aztán hirtelen megint eszébe jutott valami. — És az osztály mit szólt hozzá?

— Nem tudják.

Purgacsics ismét elámult.

— Hogyhogy nem tudják?

— Nem mondta meg nekik senki. Csak lejött a Kozma, a tanulmányi osztályról, hogy elmarad a színészmesterség-óra.

Purgacsics erre megpördült az ágyban, hogy bele tudjon nézni Róbert szemébe.

— S te? Te tudtad. Mért nem mondtad el te?

— Nem szabad. Szigorúan bizalmas. Majd kihirdetik. Csak neked mondtam el egyedül, mert te, ha bent lettél volna, úgyis tudtál volna róla.

Ez levette a lábáról Purgacsicsot. Tehát mégsem szándékosan hagyták ki a dologból, hanem a betegsége miatt. Visszafordult hanyatt. Kicsit szégyellte már az iménti hebehurgya megfordulását.

— Helyes — mondta —, akkor én majd utánanézek, és majd én közlöm az osztállyal.

— Hol nézel utána? — aggódott Róbert.

— Azt bízd rám.

— Kérlek — mondta Róbert sértetten és visszahúzódva. — Én csak jót akarok.

Purgacsics lelkében most már nagyon szélesre tárult az a kapu, amelyen a saját fontosságának és osztálytitkári voltának önhitt árja be- vagy kiömölhetett, s így folytatta:

— Téged pedig valószínűleg osztályfegyelmi elé foglak állítani.

— Miért? — rémült meg Róbert.

— A szolgálati út megkerülése miatt. — Aztán mindjárt meg is magyarázta ezt: — Neked az lett volna a kötelességed, ha ilyesmit hallasz, látsz, tapasztalsz, legelőbb is nekem, az osztálybizalminak jelented. Én aztán, természetesen, ha úgy látom, jelentem tovább, fölfelé.

— Tudom, nagyon jól tudom — mondta Róbert mérgesen és elszántan (a harcra és a visszaütésre elszántan) —, de hadd hívjam fel a figyelmed, hogy nem én jelentettem fel Zomborit, hanem Bauer.

— Bauer engem nem érdekel — mondta Purgacsics. — Bauer rendkívüli hallgató, annak én nem vagyok senkije. De neked a bizalmid vagyok. Három héttel ezelőtt volt a kirándulás, és te hallgattál.

— Nem voltam biztos benne.

— Csak amikor a feljelentést aláírtad, akkor bizonyosodtál meg róla, mi?

— Amikor rádöbrentem, Purgacsics elvtárs, hogy milyen utolsó nyilas gazember ez a Zombori, tudod.

— Hogyne — mondta Purgacsics élesen.

Róbert újabb érvet talált.

— Különben pedig, ha nem tudnád, ez a Színművészeti Főiskola, és nem bürokratanevelde. Itt nincs szolgálati út, vagy mi a fene.

Purgacsics megint a mennyezetnek beszélt. Fölényesen, magabiztosan.

— Fegyelem... — mondta. — Az van itt is. Illetve kellene, hogy legyen.

Majd egy kis szünet után, mintegy parlando:

— Tudod, Róbert elvtárs, én már idestova három esztendeje vagyok a Magyar Dolgozók Pártjának tagja. Én már megtanultam egyet-mást a fegyelemlről meg az éberségről. Én nem a levegőbe beszélek.

Róbert pulykavörös lett. Ez a hólyag, ez a tehetségtelen, savanyú néptanító, ez beszél neki, ez akar fölébe kerekedni? Rikácsolva megindult az ajtó felé.

— Megvan rólad is a véleményem, ha te csak engem tudsz fegyelmi elé állítani ebben a burzsujoktól, reakciósoktól, nyilascsemetéktől, kulákvadékoktól hemzsgő osztályban. Köszönöm szépen, Purgacsics elvtárs! Nagyon köszönöm.

Azzal kiment, és bevágta az ajtót. Odakint azonban még, mintegy felfedezésszerűen, eszébe jutott valami. Egy apró kis résre kinyitotta az ajtót, és visszaszólt:

— Lesz még párttisztítás! — és nagyon óvatosan, nagyon finoman behúzza az ajtót.

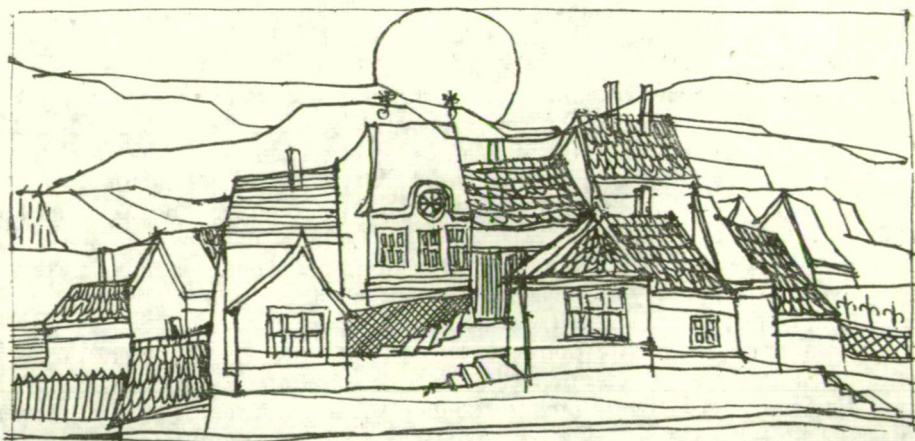
Purgacsics lerúgta magáról a takarót, felült, jobb lábával idegesen előkotorta az ágy alá becsúsztatott cipőjét, de mire belebújt, le is higgadt. Nem eredt Róbert után, mint azt hirtelen felindulásában még akarta, és nem is pofozta fel, hanem csak ült az ágya szélén, lába fején érezve a pőrén, zokni nélkül felvett cipője hidegét, nyirkát, s fullasztóan tehetetlennek és szerencsétlennnek érezte magát. Miért? Miért menjen utána, miért cibálja vissza a hajánál fogva, s miért verje el, mint egy gyereket, s egyáltalán: miért, miért? Miért van itt ő ezen a vaságyon, miért kóvályog ebben az istentelenül rideg és félelmetesen idegen városban, ahol nincs egyetlen hangulat, egyetlen sarok, amelyben ismerős volna, amelyik mondana neki valamit, amelyik hívna; miért tanul ő ezen a főiskolán dramaturgiát, amikor nincs hozzá tehetsége, amikor az egész olyan terhes, fárasztó; miért, miért? Bemegy ő holnap szépen a tanulmányi osztályra, kikéri a papírjait, megmondja az elvtársaknak: „Elvtársak, engedjete el, mert én elvagyom innen, mert én sokkal jobban tudom szolgálni népemet más területen, otthon, Egerszegen.”

Egy pillanatig megint otthon volt Egerszegen, kilépett az iskola kapuján, és elindult a Balogh lány után. Ott ment előtte a Balogh lány a vékony kis járdán, egészen a Széchenyi utca sarkáig, ott ő melléje szegődött, s egészen hazáig kísérte. Ott álltak a kapuban, a Balogh lány a kapufélfának támaszkodott, ő meg hol fél lábon állt, hol a két lába közé szorította a táskáját, mert az egyik kezével a kilincset fogta, a másikkal pedig a kerítésnek feszült, hogy

a Balogh lány még ne tudjon bemenni, s ugyanakkor érezte a Baloghék fel-
 ázott kertjéből áradó földszagot. Együtt pezsdült meg, együtt mozdult meg a
 természettel minden tavaszon. Eddig. Otthon. Becsületes ember volt. Ebben a
 pillanatban megint nagyon jónak érezte a novelláját, elő is vette a párnája
 alól, ahová tette, s újra elolvasta. Aztán, miután előbb kiment a vécére, vissza-
 bújt az ágyába, ismét a térdére fektette az irkát, és tovább írta művét. Most
 sem végig azonban, mert másfél oldal megírása után ismét elálmosodott. Ki-
 nyújtotta a lábát, az irkát most a székre csúsztatta le, s villanyfény mellett
 félálomszerű szunyókálásba sülyedt.

Álmában a dolgok eléggé összekeveredtek. Róbert anyaszült meztelenül
 mászkált, majd ült az ágyán, de csak a feje volt Róbert, különben egy nyál-
 kás, puha csecsemőtest, egy gnóm nyúlkált folyton a takarója alá, s hiába
 tiltakozott ő mindenféle mozdulattal, a kis nyálkás csecsemő megkaparintotta
 merev nemi szervét. Ő álmában ezen az ágyon feküdt, de az ágy a szobával
 együtt mégsem itt volt, Budapesten, hanem Baloghék egerszegi kertjére nyílt
 az ablaka, s odakint a Balogh lány paprikát plántált a meleg földbe, s Pur-
 gacsics hallotta, hogy dúdol egy divatos dalt: „A haja szőke volt, mint szín-
 arany kalász...”

Tizenegy óra felé, amikor felriadt, a diákszálló már elcsendesült, a por-
 táról már semmi zaj nem csorgott be, Purgacsics felkelt, undorral rázta le
 magáról a rémes álmot, hányingere volt az egésztől. Utána meg hirtelen kide-
 rült éhsége, üres gyomrának felizzó fájdalma egy pillanatra minden más ér-
 zést elnyomott. Ivott egy kis vizet, majd bevette az esedékes gyógyszert, és
 jobb híján visszafeküdt, miután eloltotta a villanyt. Ezúttal hasra feküdt, és
 beleharapott a párnájába. Nagyon elrontotta az életét — ez most nyilvánvaló
 volt. Még csak nem is nagyon tehet róla — ez is. Szerette volna, ha valaki
 megöleli. „Anyám, vagy valaki” — gondolta. — „A Balogh lány”...

KISS ATTILA